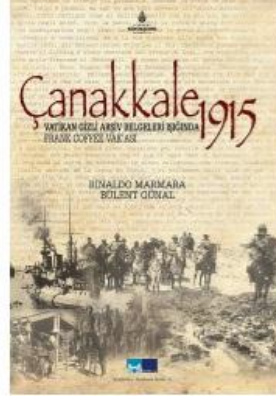

100. Yılında Vatikan Gizli Arşivi'nden Çanakkale 1915

- “Saray ve Hükümetin Konya’ya taşınacağı söyleniyor”
- Teğmen Frank Coffee’nin hikâyesi ölümüyle başladı.
- “Enver Paşa’nın asil ve kahramanca hislerini biliyordum”
- “Oğlumun mezarının bir bekçisi varsa mektuplaşmak isteriz”
- “Sevgili oğlumun nerede gömülü olduğunu söyleyememenin üzüntüsüyle”
- Papa XV Benoit: “Savaşların sona ermesi için Uygur dünyanın bir ölüm kampı haline mi gelmesi gerekiyor?”

- Russell Crowe filminde, baba ve Jr. Frank Coffee’nin hikâyesini mi anlatıyor?
- Papa Francesco’nun ayin yönettiği Saint Esprit Kilisesi’nin önemi nerden geliyor?
- Atatürk Frank Coffee olayım biliyor muydu?
- Papa Osmanlı Hükümeti’ne neden teşekkür etti.
- Osmanlı’da halka açık ilk heykel kime ait?
- Osmanlı Sultanı bu heykelin yapılması için ne kadar bağışta bulundu?
- Frank Coffee’nin mezarı kaç yıl sonra bulundu?
- Baba Frank Coffee oğlunun mezar yeri ile ilgili ne karar verdi?

4 yıl süren savaşta
8.5 milyon insan
yaşamını yitirdi
21 milyonu aşkın sivil
yaralandı
Hastalıklardan,
kıtıklardan
20 milyona yakın
insan yaşamını yitirdi.
Günde **26 bin 640**
kişinin
yaşamını yitirdi

Osmanlı ordusu savaş
boyunca **2 milyon 850**
bin kişiyi askere aldı.
Bunlardan **550 bini** şehit
düştü.
891 bini yaralanıp, sakat
kaldı.
240 bini hastalıktan öldü.
129 bini esir düştü.
103 bin 731 askerin adı
ise kayıp listelerine
yazıldı.

İBB Kùltür A.Ş., Birinci Dünya Savaşı'nın 100. Yıldönümünde, Vatikan Gizli Arşiv belgelerinin ışığında ve genç bir Anzak teğmeninin yaşanmış hikayesinden yola çıkarak Çanakkale Savaşı'nın insani yönünü gözler önüne seren bir kitap yayınladı. “Çanakkale 1915 Vatikan Gizli Arşiv Belgeleri Işığında Frank Coffee Vakası” ismini taşıyan kitapta daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış olan yüze yakın belge bulunuyor. Türkiye Katolik Ruhani Reisler Kurulu Basın Sözcüsü ve Kùltür Ataşesi Rinaldo Marmara'nın yaklaşık 3 yıl süren araştırmaları neticesinde elde ettiğı belgeler, gazeteci-yazar Bùlent Günal tarafından kaleme alındı.

Kitap, tarihe centilmenler savaşı olarak geçen Çanakkale Savaşı'nın “insani yönü”ne vurgu yapıyor. Vatikan Gizli Arşiv belgelerinden derlenen kitap, Türk halkının savaş zamanında bile düşmanlarına karşı sergilediğı duruşa bir övgü niteliğinde.

Çanakkale Savaşı'nın yakından takip eden Papalık ile İstanbul Temsilcisi Monsenyör Dolci arasındaki yazışmalar; kayıp asker ailelerinin, ölen yakınlarının mezarları hakkında bilgi edinmek için Papa XV. Benoit'e başvurmasıyla hız kazanıyor.

Harp en sıcak haliyle devam ederken Harbiye Nazırı Enver Paşa mezarlara gereken saygının gösterilmesi için generallerine emir veriyor, kimi zaman ise bizzat devreye giriyor. Bir yandan da İngiltere, Fransa ve Avusturalya'dan, gözü yaşlı ailelerden gelen talepler doğrultusunda mezar aramaları başlıyor. Tüm bu mektuplaşma ve yazışma trafiğı içinde genç bir Anzak teğmeninin hikâyesi dikkat çekiyor. Frank Matthew Coffee. Savaşın hem acı hem de insanî yönlerini sinematografik bir tatla anlatıyor.

İşte Vatikan Gizli Arşivleri'nde yer alan ve tarihi gerçeklere tanıklık eden o belgelerden bazıları!

“Saray ve Hükümet'in Konya'ya taşınacağı söyleniyor”

Yaklaşık 100 belgenin yer aldığı kitabın ilk belgesi de oldukça çarpıcı. Kardinal Pietro Gasparri'ye gönderilen ve istihbarat niteliğı taşıyan bu mektupta kutsal emanetlerin Konya'ya gönderildiğı, saray ve hükümetin de en kısa zamanda Konya'ya taşınacağından bahsedilmiş.

“Enver Paşa'nın Asil ve Kahramanca Hislerini Biliyordum”

Papalığın İstanbul Temsilcisi Monsenyör Dolci, Kardinal Pietro Gasparri'ye 4 Nisan 1916 tarih ve 178 sayılı22 gönderdiği raporunda Harbiye Nazırı Enver Paşa

ile yaptığı görüşmeyi bildiriyordu. Heyecan uyandıran görüşmeyle ilgili Monsenyör Dolci önce Harbiye Nazırı Enver Paşa'ya yaptığı konuşmayı, ardından da Enver Paşa'nın yanıtlarını detaylarıyla raporuna not düşmüş.

...Harbiye Nazırı'nın, bu maksatla hakikaten emir verdiğini askerî rahiplerden öğrenmiştim. Onun asil ve kahramanca hislerini biliyordum; vazifelerinin çokluğuna rağmen harbin başlangıcından itibaren o mukaddes mezarların korunması için generallerine emir vermişti....

... Nazır, harp halinin müsaade ettiği nispette; çatışmaların başlangıcından beri lazım gelen tedbirlerin alınması, mezarlıklar için seçilmiş bölgelerin hemen demir tellerle çevrilmesi, aynı zamanda hiçbir şekilde o mezarlara dokunulmaması ve tahrip edilmemesi için askerlere kati emirler vermiş olduğuna dikkatimi çekti. Eğer onlardan birkaçı zarar gördüyse bunun düşman gemilerinden atılan havan toplarının bazı mezarlıklara isabet etmesinden kaynaklanabileceğini ve kendisinin de harp esnasında buna şahit olduğunu anlatmıştı. Hakikaten, bu vakadan zaten haberdardım. Muharebede, mezarlığın iç tarafındaki mezarlara mermiler isabet ederek bazı mezarlara zarar vermiş ve bunlar, ateş kesildikten hemen sonra Harbiye Nazırı'nın emri ile eski hallerine getirilmişlerdi.

“Türkler Mezarlara Saygısızlık Yapacak Karakterde Değildir”

İstanbul'daki Alman Sefaretinin Protestan askeri papazı Kont von Lüttichau, Çanakkale'de ölen Fransız ve İngilizler askerlerin mezarlarının durumu hakkındaki Mayıs 1916'da bir yazı kaleme almıştı. (Bericht über den Befund der Gräber der französischen und englischen Gefallenen auf Gallipoli, Konstantinopel, Kaiserlicher Botschaftsprediger und Marinefeldgeistlicher; folyo 23-24ön).⁷¹ Yazıda Kont von Lüttichau mezarlara çok iyi bakıldığına şahitlik ettiğini yazıyordu.

FRANK M. COFFEE VAK'ASI

Kitapta,19 Kasım 1915'te kalbine isabet eden bir şarapnel parçası nedeniyle yaşama veda eden Frank M. Coffee ile ilgili ayrı bir bölüm yer alıyor. Coffee'nin hikayesi, binlerce kilometre uzaklıkta, Sidney'de acı haberi alan baba Frank Coffee'nin, oğlu Frank. M. Coffee'nin mezarını buldurup, Sidney'e getirtmek arzusuyla Vatikan'a yazdığı mektupla başlıyor ve 4 yıl sürüyor.

“İki İngiliz Zabitinin Mezarını Buldum Ama Coffee Diye Bir Mezar Yoktu”

Osmanlı Ordusu Sıhhiye Dairesi Başkumandanı, Seyyar Hastane Personel Şefi Alman Binbaşı Yungels, Papalık İstanbul Temsilcisi Monsenyör Dolci'ye yazdığı

28 Haziran 1918 tarih ve 959/18 sayılı96 mektupta Frank M. Coffee'nin mezarının bombardımanlar yüzünden yıkılmış olabileceğini belirtiyordu. Yungels, Bigalı Hastanesi Başkehimi Dr. Niekau'nun mektubunu da ekte sunuyordu.

“Frank’in Arkadaşlarının Yanında Kalmasını Arzu Ettiğimizi Bildireceğim”

Papalık Devlet Sekreteri Kardinal Gasparri, Papalık İstanbul Temsilcisi Monsenyör Dolci'ye gönderdiği 17 Haziran 1920 tarih ve B. 7230 sayılı104 yazıda Asteğmen Frank Coffee'nin mezarına dair vesika ve fotoğrafları aldıklarını bildiriyordu. 5 Ekim 1920 tarihli bir başka pusulada ise asteğmen Frank Coffee'nin cismani terekesinin, nakledilmeyip arkadaşlarının yanındaki yerinde kalacağını belirtiliyordu.

Atatürk, Frank Coffee'den Haberdar mıydı?

Frank M. Coffee vak'ası bir başka soruyu da akıllara getiriyor. Mustafa Kemal Atatürk, Frank Coffee vak'asından haberdar mıydı? Acaba o da tüm bu yazışmalara, genç teğmenin mezarının bulunması çalışmalarına tanıklık etmiş miydi? Kitapta bu soru sorduktan sonra, Atatürk'ün 18 Mart 1934 yılındaki Çanakkale Zaferi Törenleri'ne gönderdiği mesaja yer verilmiş.

Atatürk o ünlü mesajında şöyle diyordu:

“Bu memleketin toprakları üstünde kanlarını döken kahramanlar; burada dost bir vatanın bağrında bulunuyorsunuz. Huzur ve barış içinde uyuyun. Sizler Mehmetçikler ile yan yana, koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlatlarını bu savaşa gönderen analar, gözyaşlarınızı dindiriniz. Evlatlarınız, bizim bağrımızdadır. Onlar bu topraklarda canlarını verdikten sonra artık bizim çocuklarımız olmuşlardır”.

Kitapta, Mustafa Kemal Atatürk'ün Frank M. Coffee olayından haberi olmasa bile, Frank M. Coffee gibi benzeri olaylara tanıklık ettiği için 1934 yılında bu çok önemli mesajı yayınlamış olabileceği belirtilmiş.

İSTANBUL'A HEYKELİ DİKİLEN PAPA

Çanakkale Savaşı'nda yaşamını yitiren İtilaf Devletleri askerlerinin mezarlarının bulunmasında ve Osmanlı Devleti ile savaştığı ülkeler arasında insanî bir köprü kurulmasında Papa XV. Benoît'in rolü büyüktü. Zaten Papa XV. Benoît, Birinci Dünya Savaşı boyunca yaptığı barış çağrıları ve girişimleriyle dikkat çekiyordu. Ve bu çağrıları yaptığı için dünyanın çeşitli yerlerindeki insanlar Çanakkale'de yitirdikleri evlatlarının mezarını bulmak için Vatikan'ın kapısını çalıyordu. Peki, kimdi Papa XV. Benoît? Avrupa ve Ortadoğu'nun kan gölüne döndüğü Birinci

Dünya Savaşı boyunca ne tür mesajlar vermişti? Doğu halkları kendisine neden minnettardı ve bu minnetin bir nişanesi olarak ne yaptılar?

Tüm bu soruların cevapları Vatikan Gizli Belgeleri ile kitapta detaylı olarak anlatılmış.

“Çanakkale 1915” isimli kitap www.istanbulkitapcisi.com adresinden temin edilebilir.